

กองทัพกับการพัฒนาประเทศ

บทนำ

ในอดีตที่ผ่านมาบทบาทของกองทัพมักจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของกองทัพในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ความเด่นชัดในภารกิจของการพัฒนาประเทศก็ดูจะมีความสำคัญรองลงไป แต่หากมองย้อนกลับไปในกองทัพไทยแล้วจะพบว่า กองทัพในอดีตของไทยนั้นมีส่วนช่วยเหลือประชาชนมาโดยตลอด ไม่ว่าจะเป็นสมัยกรุงศรีอยุธยา หรือสุโขทัยก็ตาม ประชาชนกับกองทัพมีส่วนช่วยเหลือเกื้อกูลกันมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม ลักษณะของการที่กองทัพเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศนั้นก็มิได้มีความมุ่งหมายเพื่อผลทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นประการแรก แต่ประเด็นสำคัญก็คือมุ่งที่จะให้ประเทศพร้อมที่จะป้องกันการรุกรานของอริราชศัตรูเป็นประเด็นสำคัญ

ช่วง 30 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางการเมืองค่อนข้างมากและนอกจากนั้นประเทศไทยต้องผ่านยุคของสงครามเย็น ซึ่งการต่อสู้โดยการใช้กำลังอาวุธแต่เพียงอย่างเดียวคงไม่พอต่อการยุติสงครามประชาชนในไทย ดังนั้นบทบาทในการพัฒนาของกองทัพก็ถือได้ว่าเป็นอาวุธสำคัญอย่างหนึ่งที่จะให้ประเทศไทยอยู่รอดได้ และคงจะปฏิเสธไม่ได้ว่าการพัฒนาประเทศไทยโดยกองทัพนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประเทศไทยแต่บทบาทที่ว่าจะมีแนวทางอย่างไร และการดำเนินการในบทบาทดังกล่าวควรจะมีกรอบแค่ไหนเพื่อไม่เป็นการซ้ำซ้อนกับส่วนราชการอื่นๆ ซึ่งถือว่าเป็นภารกิจอันสำคัญอย่างยิ่งที่นักการทหารยุคใหม่ของกองทัพไทยต้องการคิดกันเพื่อศักยภาพของกองทัพไทยและความอยู่รอดของประเทศในที่สุด

บทที่ 1

แนวคิดการพัฒนาในโลกที่ 3 กับบทบาทการมีส่วนในการ พัฒนาของทหาร

ในช่วงทศวรรษที่ 60 และมีการเผชิญหน้ากันระหว่างแนวคิดแบบเสรีนิยม (Liberization) กับแนวคิดแบบสังคมนิยม (Socialism) ซึ่งการเผชิญหน้าดังกล่าวนี้เกิดการเผชิญหน้ากันทางความคิดในด้านการพัฒนาในแนวคิดทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ 2 กระแส ด้วยกัน คือ แนวคิดทฤษฎีกระแสหลัก (Main Stem Theory) และแนวคิดเศรษฐศาสตร์แบบสังคมนิยมที่เป็นกระแสรอง ซึ่งทั้งสองกระแสได้ส่งผลทำให้กองทัพต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยที่กองทัพในค่ายสังคมนิยมมักจะช่วยเหลือประชาชนในชนบทค่อนข้างมากโดยเฉพาะในจีนนั้น เหมาเจ๋อตุงได้กล่าวไว้ว่า "ประชาชนเป็นน้ำ ทหารเป็นปลา" หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ กองทัพและประชาชนมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่จะต้องเอื้ออำนวยประโยชน์ซึ่งกันและกันและที่สำคัญ ๆ ก็คือเป้าหมายของการเอาชนะสงครามโดยเฉพาะสงครามประชาชนนั้นประชาชนเป็นสิ่งที่จะตัดสินว่าฝ่ายใดจะได้ชัยชนะในที่สุด

สำหรับประเทศไทยนั้นเราได้ใช้แนวคิดของการพัฒนาประเทศแบบกระแสหลักโดยเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในรูปแบบของทุนนิยม (Capitalism) ซึ่งประเทศไทยได้รับการสนับสนุนทั้งรูปแบบและเงินทุนจากประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาได้เข้ามาช่วยเหลือประเทศไทยจัดทำแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและธนาคารโลก (World Bank) ก็เป็นแหล่งเงินทุนใหญ่ที่ให้การสนับสนุนประเทศไทยนอกจากนี้สิ่งที่ประเทศตะวันตกโดยเฉพาะสหรัฐมีความมุ่งที่จะให้ไทยเป็นแนวต้านกระแสของสังคมนิยมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นประการสำคัญ ดังนั้นกองทัพก็จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาค่อนข้างมากโดยเฉพาะในช่วง 40 ปีที่ผ่านมา ซึ่งนักรัฐศาสตร์ในช่วงเวลาดังกล่าวชี้ว่า กองทัพนั้นเป็นตัวแทนของความก้าวหน้าของสังคมตะวันตกในประเทศกำลังพัฒนา โดยที่กองทัพถือว่าเป็นผู้รับเอาวิทยาการและเทคโนโลยีทันสมัยของสังคมตะวันตกมาสู่สังคมของประเทศกำลังพัฒนา ตามแนวคิดของนักรัฐศาสตร์ในสำนัก "การพัฒนาและการสร้างความเป็นสมัยใหม่" (Development and Modernization School) ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากองทัพจะมีบทบาทของการเป็นตัวแทนแห่งความเปลี่ยนแปลง (Change agent) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือกองทัพคือกองจักรสำคัญที่นำพาประเทศไปสู่ความเป็นสมัยใหม่ (Modernization) แบบตะวันตก (Westernization)

นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นการนำเสนอในเชิงทฤษฎีของการพัฒนาประเทศแต่อย่างไรก็ตามในเชิงทางด้านการเมืองหรือสงครามอุดมการณ์ทำให้เรามีการมองมิติในการทำสงครามที่มีวิธีการที่มองถึงจิตใจให้มากขึ้นในช่วง พ.ศ.2508-2526 มีการต่อสู้กันทางความคิดค่อนข้างมาก โดยเฉพาะการต่อสู้กันลักษณะถือว่าการป้องกันการก่อความไม่สงบ (counter insurgency) ได้กำหนดหลักการการ

ต่อสู้เป็นกำหนดการหลักในการต่อสู้เป็น 3 กำหนดการหลักคือ 1. การปราบกองกำลังติดอาวุธ 2. การพิทักษ์ประชาชนและทรัพยากร 3. การปรับปรุงสภาพแวดล้อมและการช่วยเหลือประชาชน นอกจากนี้ยังกำหนดการเสริมอีก 2 ประการก็คือ มาตรการในการข่าวและการปฏิบัติการจิตวิทยาที่มาของกำหนดการดังกล่าวประกอบด้วยยุทธศาสตร์ของการป้องกันภายในและการพัฒนาภายในผสมผสานกันไป ซึ่งยุทธศาสตร์ทั้งสองประการถือได้ว่าเป็นหัวใจของการป้องกันและปราบปรามการก่อความไม่สงบ แต่สิ่งที่จะต้องให้ความสนใจก็คือ มาตรการในการปรับปรุงสภาพแวดล้อมและการช่วยเหลือประชาชนเป็นงานหลักของกองทัพจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศในกรอบของการพัฒนาในพื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคง เช่น พื้นที่ตามแนวชายแดน, พื้นที่ที่มีความสำคัญ ๆ ในท้องถิ่นห่างไกล และพื้นที่ที่มีปัญหาด้านชนกลุ่มน้อย เป็นต้น นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้วบทบาทหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก็คือ บทบาทการมีส่วนร่วมในโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวซึ่งกองทัพมีส่วนเกี่ยวข้องค่อนข้างมาก โดยลักษณะของโครงการพระราชดำริ ซึ่งลักษณะของโครงการพระราชดำริสามารถแบ่งโดยคร่าว ๆ ในระยะเริ่มแรกได้เป็น 4 ลักษณะคือ

1. โครงการตามพระราชประสงค์ หมายถึง โครงการการศึกษาทดลอง ปฏิบัติเป็นส่วนพระองค์ การศึกษาหรือกับส่วนราชการในวงรอบ

2. โครงการหลวง พระองค์ทรงเจาะจงดำเนินการพัฒนาและบำรุงรักษาต้นน้ำลำธารในบริเวณป่าเขาในภาคเหนือ เพื่อบรรเทาอุทกภัยในลุ่มในฤดูแห้งแล้ง

3. โครงการพระราชดำริ โครงการประเภทนี้เป็นโครงการที่การวางแผนพัฒนา ทรงเสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามพระราชดำริ โดยพระองค์เสด็จฯ ร่วมทรงงานกับหน่วยงานของรัฐบาลซึ่งมีทั้งฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร โครงการตามพระราชดำรินี้ในปัจจุบันเรียกว่า "โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ" มีกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย

4. โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ หมายถึง โครงการที่พระองค์ได้พระราชทานข้อแนะนำและแนวพระราชดำริให้เอกชนไปดำเนินการด้วยกำลังเงิน กำลังปัญญา และกำลังแรงงานพร้อมทั้งการติดตามผลงานให้ต่อเนื่องโดยภาคเอกชน ในลักษณะต่าง ๆ ของโครงการพระราชดำรินี้จะเห็นว่าการกองทัพค่อนข้างจะมีบทบาทสนับสนุนในโครงการต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม แต่โครงการตามพระราชดำริหรือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกองทัพมักจะมีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก

จากแนวคิดต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าบทบาทการพัฒนาประเทศของกองทัพในประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ นั้นกองทัพจะเข้าไปมีบทบาทมากในฐานะเป็นกลไกนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง (Change Agent) และนอกจากนั้นในสงครามการก่อความไม่สงบนั้นจะพบว่า อาวุธในการต่อสู้กันต้องมีมิติของการพัฒนาเพื่อลดและขจัดเงื่อนไขของการก่อความไม่สงบด้วยและที่สำคัญอย่างยิ่งในกองทัพไทยกองทัพได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวให้มีส่วนร่วมในโครงการพระราชดำริหรือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเพิ่มขึ้นอีกด้วย

บทที่ 2

ยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศกับการพัฒนาประเทศ

การป้องกันประเทศนับได้ว่าเป็นภารกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของกองทัพซึ่งรัฐธรรมนูญในทุกฉบับของประเทศไทยก็ได้ระบุภารกิจนี้ไว้ให้กับกองทัพอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม การจะกำหนดแนวทางหรือวิธีการที่ต้องการจะใช้เป็นรูปแบบในการป้องกันประเทศนั้นย่อมต้องขึ้นอยู่กับยุทธศาสตร์ที่เป็นหลักสำคัญในการป้องกันประเทศ สำหรับยุทธศาสตร์ที่เราใช้กันโดยทั่วไปอาจจะจำแนกคร่าว ๆ ได้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์เชิงรุก (Offencesive Strategy) คือการกำหนดพื้นที่การรบทุกรูปแบบอยู่ภายนอกประเทศของตนเองหรืออีกนัยหนึ่งก็คือจะทำการรบแตกหักอยู่นอกประเทศของตนเอง ลักษณะดังกล่าวนี้จะเห็นได้ชัดเจน เช่น ยุทธศาสตร์ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่จะมีกองกำลังของตนเองไว้นอกประเทศ เช่น ในเยอรมนี ญี่ปุ่น เกาหลี และนอกจากนั้นยังต้องมีกองกำลังทางเรือขนาดใหญ่พร้อมทั้งมีหน่วยเคลื่อนที่เร็ว (Rapid Deployment Force) ให้พร้อมที่จะแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว การใช้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวนี้จะเห็นว่ามักจะใช้ทรัพยากรค่อนข้างมาก รวมถึงมีค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วจะพบว่า ยุทธศาสตร์นี้ไม่เหมาะสมกับประเทศที่มีขนาดเล็กและมีงบประมาณทางทหารอย่างจำกัดเช่นประเทศไทย

2. ยุทธศาสตร์ศูนย์กลาง (Heartland Strategy) คือการกำหนดยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศโดยการกำหนดศูนย์กลางหรือหัวใจในการป้องกันประเทศไว้เพียงบางจุดที่ถือว่าสำคัญโดยยอมเสียพื้นที่ต่าง ๆ ได้ ลักษณะการใช้ยุทธศาสตร์ดังกล่าวเป็นการดำเนินการในลักษณะที่เรียกว่า การอ้อมกำลังไว้เพื่อการตั้งรับอย่างเหนียวแน่นและให้ฝ่ายตรงข้ามต้องใช้เตรียมการอย่างมากในการเข้าทำลายฝ่ายเรา การดำเนินการดังกล่าวจะเห็นได้จากระบบป้องกันประเทศในสมัยกรุงศรีอยุธยาที่เราปิดเมืองและให้พม่าพยายามตีกรุงศรีอยุธยาให้ได้ หากสามารถป้องกันได้จนถึงฤดูน้ำหลากแล้วพม่าก็จะเลิกทัพกลับไปเองเป็นต้น การใช้ยุทธศาสตร์นี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการตั้งรับที่เข้มแข็งมาก มิฉะนั้นแล้วโอกาสที่จะพ่ายแพ้ก็มีค่อนข้างสูง

3. ยุทธศาสตร์ป้องกันเขตหน้า (Forward Area Strategy) เป็นการกำหนดยุทธศาสตร์ในการป้องกันประเทศไว้ที่ขอบแนวชายแดนหรืออีกนัยหนึ่งก็คือการกำหนดแนวยุทธบริเวณขึ้นมาแล้วจะต้องรักษาพื้นที่ไว้ให้ได้โดยอาศัยการผนึกกำลังทุกประเทศ ทั้งที่เป็นกำลังประชาชน กำลังประจำถิ่น และกำลังรบหลัก ซึ่งยุทธศาสตร์ในลักษณะเช่นนี้ประเทศเราได้ยึดถือเป็นแนวทางในการป้องกันประเทศในปัจจุบัน โดยแนวที่ไม่ยอมให้ข้าศึกผ่านก็คือแนวชายแดนนั่นเอง

จากยุทธศาสตร์ป้องกันเขตหน้า คงเป็นไปได้ที่ประเทศไทย จะนำเอากำลังหลักไปวางกำลังป้องกันประเทศตลอดแนวชายแดนจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผนึกกำลังทุกประเภทดังที่ได้กล่าวมาแล้วในการป้องกันประเทศ ซึ่งยุทธศาสตร์ป้องกันเขตหน้านี้จึงเป็นที่มาของระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จ (Total defense) ซึ่งความหมายของระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จ มีดังนี้

"ระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จคือระบบการต่อสู้เพื่อป้องกัน ป้อมปราการ หรือตอบโต้การปฏิบัติของฝ่ายตรงข้ามโดยนำกำลังทุกประเภทมาใช้ผสมผสานกันอย่างดี มีการวางแผนให้เป็นประโยชน์เพื่อปฏิบัติการได้ทุกระดับความขัดแย้ง ตลอดเวลาและไม่จำกัดเวลาด้วย การสนับสนุนทุกประเภททั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและการทหารสอดคล้องกับแผนการพัฒนาชาติ" จากความหมายของระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จนี้ได้สรุปเป็นองค์ประกอบของระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จเป็นยุทธศาสตร์ ย่อย ๆ ได้ 2 องค์ประกอบ คือ

1. ยุทธศาสตร์การต่อสู้เบ็ดเสร็จ คือ การสนธิศักยภาพของทรัพยากรทั้งหมด ที่ได้รับการพัฒนาตามแผนงานยุทธศาสตร์พัฒนาเพื่อเข้าต่อสู้เอาชนะภัยคุกคามทุกรูปแบบได้โดยไม่จำกัดเวลา
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนา คือการพัฒนาคนและพื้นที่ต่าง ๆ ที่เป็นภูมิประเทศสำคัญตามแนวชายแดนรวมถึงการพัฒนาอื่น ๆ ที่เกื้อกูลต่อความมั่นคงทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการทหารโดยเป้าหมายของยุทธศาสตร์พัฒนาก็คือการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อให้คนในพื้นที่ยุทธศาสตร์มีความมั่นคงทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและการทหารให้สามารถต้านทานการรุกรานในรูปแบบต่าง ๆ ได้

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าในยุทธศาสตร์ป้องกันเขตหน้าที่เราใช้ป้องกันประเทศอยู่นี้ จำเป็นต้องอาศัยกำลังทุกประเทศในการป้องกันประเทศ ซึ่งวิธีการที่จะดำเนินการได้ก็จำเป็นต้องอาศัยระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จ ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์การต่อสู้เบ็ดเสร็จและยุทธศาสตร์พัฒนา ซึ่งในกรอบยุทธศาสตร์พัฒนานี้เป็นงานที่กองทัพจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานพัฒนาเพื่อความมั่นคงในพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศหรืออีกนัยหนึ่งก็คือพื้นที่ยุทธพัฒนานั่นเอง

บทที่ 3

แนวทางในการมีส่วนร่วมการพัฒนาประเทศของกองทัพ

ในอดีตเมื่อ พ.ศ.2504 ประเทศไทยได้เริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 กองทัพก็เริ่มตระหนักถึงบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ กองทัพก็ได้จัดตั้งกองอำนวยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป.กลาง) ขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2505 ในสมัยรัฐบาล ฯพณฯ จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ และในปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็นหน่วยบัญชาการทหารพัฒนา (นทพ.) โดยภารกิจมีการเน้นงานพัฒนาท้องถิ่นในชนบทห่างไกลและจุดประสงค์ที่สำคัญอีกประการก็คือการต่อต้านการขยายตัวของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) โดยการใช้นักทหารในรูปแบบของหน่วยพัฒนาการเคลื่อนที่เข้าช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ที่ตกเป็นเป้าหมายและนอกจากนั้นกองทัพก็ได้จัดตั้งกองพลพัฒนาขึ้นในแต่ละกองทัพภาคเพื่อรับภารกิจในการพัฒนาประเทศโดยมิให้หน่วยกำลังรบหลักต้องเสียภารกิจในการป้องกันประเทศไป

อย่างไรก็ตามลักษณะของการเผชิญหน้าของสงครามเย็นได้สิ้นสุดลงไปหลังจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียต ดังนั้นรูปแบบของการมีส่วนร่วมของการพัฒนาประเทศด้านการทหาร จำเป็นต้องมีการปรับแนวคิดต่าง ๆ ให้เหมาะสมให้มากขึ้นตามการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยที่ต้องนำมาพิจารณาในการกำหนดบทบาทของกองทัพในการพัฒนาต้องมีความรอบคอบมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าจะนำมาพิจารณาก็คือในเรื่องระยะเวลา และลักษณะพื้นที่ที่จะเข้าไปดำเนินงาน

โดยกรอบในเงื่อนไขของเวลาสามารถที่จะกำหนดได้เป็นการดำเนินการในระยะสั้น ซึ่งเร่งด่วนเฉพาะหน้า, ระยะปานกลางและในระยะยาวซึ่งในแต่ละเวลาอาจทำได้ดังนี้คือ ระยะสั้นอาจใช้เวลาไม่เกิน 3 ปี ระยะปานกลางใช้เวลาประมาณ 5-6 ปี ระยะยาวอาจจะใช้เวลา 10-12 ปี เป็นต้น สำหรับปัจจัยในเรื่องของลักษณะพื้นที่นั้นในกรอบของการพัฒนาโดยกองทัพเราสามารถที่จะกำหนดกรอบของลักษณะพื้นที่ได้ดังนี้ คือ 1. พื้นที่ที่มีความอ่อนแอต่อความมั่นคงตามแนวชายแดน 2. พื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคงภายใน และ 3. พื้นที่โดยทั่วไป

ลักษณะในการดำเนินงานนั้นจะขอแบ่งกรอบการดำเนินการดังนี้

1. พื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดน กองทัพควรจะมีบทบาทหลักในการเข้าไปดำเนินการตามโครงการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดำเนินการตามระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จที่มีความมุ่งหวังจะพัฒนากำลังประชาชนให้มีขีดความสามารถแข็งแรงเตือน รังหน่วงให้ได้ก่อนที่กําลังรบหลักจะเข้าไปในพื้นที่ การดำเนินโครงการในระยะนั้นการดำเนินการจะต้องสร้างความมั่นใจให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความสามารถที่จะดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ได้โดยปลอดภัย ส่วนระยะปานกลางนั้นกองทัพจะต้องสร้างระบบโครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ ฯลฯ ให้สามารถดำเนินการไปได้หลังจากที่

ประชาชนมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยแล้วโดยกองทัพต้องประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมทั้งภาคเอกชนด้วย สำหรับโครงการในระยะยาวนั้นจะเป็นการสานต่อจากงานในโครงการระยะปานกลางเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ตามแนวชายแดนมีความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและการทหารได้ก่อนที่กองทัพจะถอนตัวออกมา

2. พื้นที่ที่มีปัญหาด้านความมั่นคงภายใน กองทัพอาจเข้าไปมีบทบาทโดยที่ป็นได้ทั้งตัวหลัก และเป็นผู้ให้การสนับสนุนซึ่งต้องขึ้นอยู่กับสถานการณ์ในขณะนั้นว่ามีความรุนแรงมากน้อยเพียงใด ถ้าในสถานการณ์ที่มีการก่อการร้ายด้วยความรุนแรง กองทัพก็ต้องเข้าไปมีบทบาทหลักโดยเฉพาะ

ในระยะสั้นแล้วกองทัพต้องสร้างสถานการณ์นี้ปลอดภัยขึ้นในระยะนี้ให้ได้ก่อน เมื่อสถานการณ์อยู่ในสถานะที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาแล้ว การดำเนินการในระยะปานกลางโดยโครงการต่าง ๆ ก็จะสามารถดำเนินต่อไปโดยกองทัพและส่วนราชการพลเรือนจะต้องสนับสนุนการปฏิบัติซึ่งกันและกันเพื่อให้ประชาชนในพื้นที่สามารถที่จะทำมาหากินกันได้ในพื้นที่ของตน หลังจากนั้นการดำเนินการในโครงการระยะยาวกองทัพอาจจะมอบให้ส่วนราชการพลเรือนเป็นผู้ดำเนินการเพื่อเป็นการสร้างระบบเครือข่ายให้มีความมั่นคง โดยที่กองทัพอาจมีบทบาทในฐานะเป็นผู้ประสานงานในส่วนที่เกินขีดความสามารถของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

3. พื้นที่โดยทั่วไป มักจะเป็นพื้นที่ที่ไม่ค่อยมีปัญหาความมั่นคง ซึ่งโดยปกติแล้วกองทัพมักจะไม่ค่อยมีส่วนเกี่ยวข้องเท่าใดนัก แต่อย่างไรก็ตามกองทัพอาจเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องได้ถ้าเป็นความเร่งด่วนเฉพาะหน้าและการดำเนินการควรเป็นไปในลักษณะที่เป็นโครงการระยะสั้น โดยมากมักจะเป็นโครงการที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าเสียเป็นส่วนใหญ่ สำหรับในพื้นที่ทั่วไปนี้เราสามารถที่จะเข้าไปกำหนดเป็นพื้นที่ได้ดังนี้คือ

3.1 พื้นที่โดยทั่วไปที่อยู่ใกล้ชายแดน การดำเนินการกองทัพสามารถที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมได้โดยมีชาวบ้านเป็นตัวกลางในการดำเนินการซึ่งรูปแบบของการดำเนินการอาจเป็นไปได้ทั้งโดยการระยะสั้น ปานกลาง และระยะยาว โดยมุ่งเป้าเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างทหารกับประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง

3.2 พื้นที่โดยทั่วไปที่อยู่ในเขตของทหาร โดยปกติแล้วในพื้นที่นี้จะมีกลุ่มเป้าหมายอยู่ 3 ประการคือ

3.2.1 ทหารกองประจำการ ผู้บังคับหน่วยทุกระดับชั้นต้องตระหนักถึงทหารกองประจำการจะต้องได้รับการพัฒนาความรู้ต่าง ๆ ก่อนที่จะปลดประจำการออกไปทั้งที่เป็นความรู้วิชาสามัญและวิชาชีพซึ่งบุคลากรเหล่านี้ต้องทำเป็นโครงการต่อเนื่องโดยมีการประสานการปฏิบัติกับส่วนราชการอื่น ๆ รวมทั้งภาคเอกชนด้วย

3.2.2 กำลังพลที่เป็นทหารประจำการ ลูกจ้างของกองทัพ กำลังพลเหล่านี้ควรจะได้รับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เป็นการยกมาตรฐานการครองชีพให้ดีขึ้นโดยพัฒนาให้มีความรู้ด้านวิชาชีพเสริม และส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันตั้งเป็นกลุ่มในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้สามารถดำเนินการ

ด้านการพัฒนาเพื่อยกมาตรฐานการครองชีพให้ดีขึ้น ซึ่งการดำเนินการสามารถทำได้เป็นทั้งระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว โดยการมีการประสานกับส่วนราชการและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง

3.2.3 กรอบครัวของทหารประจำการของกองทัพ   การดำเนินการในส่วนนี้ก็จะ ดำเนินการเช่นเดียวในข้อ 3.2.2 จากสิ่งที่ควรพึงเล็งเป็นพิเศษก็คือบรรดาเยาวชนต่าง ๆ ผู้บังคับ หน่วยทุกระดับชั้นต้องให้ความสนใจในปัญหาที่มักจะเกิดขึ้นเสมอ ๆ เช่น ปัญหายาเสพติด จำเป็นต้อง ให้ความรู้แก่เยาวชนและนอกจากนั้นควรจัดให้มีการจัดโครงการเกี่ยวกับสันตินาการต่าง ๆ เช่น กีฬา ฯลฯ เพื่อให้เยาวชนมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ในที่สุด

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าหน้าที่กองทัพจะเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนา ประเทศสามารถที่จะไปมีส่วนร่วมได้ทั้งที่เป็นการปฏิบัติโดยตรง และการปฏิบัติโดยอ้อมซึ่งก็ขึ้นอยู่กับ ลักษณะพื้นที่ในแต่ละพื้นที่ด้วยและนอกจากนั้นบทบาทในการเข้าไปมีส่วนร่วมดำเนินการนั้น อาจจะ เป็นผู้ปฏิบัติโดยตรง หรือเป็นผู้ให้การสนับสนุนก็แล้วแต่โอกาส อย่างไรก็ตาม สิ่งที่จะนำมา พิจารณาว่าเป็นปัจจัยในการดำเนินการก็คือ การให้ความรู้ความเข้าใจต่อกำลังพลที่จะเข้าไปมีส่วนร่วม นั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะในบางครั้งบทบาทของการพัฒนาก็อาจจะมีความขัดแย้งกับบทบาทที่เคย ปฏิบัติตามปกติอยู่ก็ได้ นอกจากนี้เราจะให้ความสำคัญในเรื่องผลลัพธ์ที่ต้องการแล้วเรื่องของจิตใจใน ตัวกำลังพลที่จะเข้าไปปฏิบัติการพัฒนามีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน

บทที่ 4

บทบาทการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาโดยเฉพาะ

จากแนวทางในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศของกองทัพบกนั้น เราจะพบว่า การเข้าไปมีส่วนร่วมนั้น จะมีการปฏิบัติทั้งที่เป็นความร่วมมือโดยตรง และโดยอ้อม แต่อย่างไรก็ตาม สิ่งที่สำคัญ ๆ ประการหนึ่งก็คือ การกำหนดบทบาทว่าทหารนั้นควรจะมีส่วนร่วมในลักษณะใดได้บ้างนั้น เราก็คงที่จะสรุปเป็นบทบาทสำคัญ ๆ ได้ 3 ประการ คือ

1. เป็นตัวเชื่อมโยง (Link) บทบาทของตัวเชื่อมโยงคือการเชื่อมโยงระหว่างประชาชนในพื้นที่กับแหล่งวิชาการที่จะไปสนับสนุนงานพัฒนา ดังนั้นในบทบาทตัวเชื่อมนี้จึงจำแนกออกเป็นบทบาทเพื่อหน้าที่ย่อยได้ 3 ประการคือ

1.1 บทบาทในการนำ คือ การนำเอาบริการของรัฐลงไปสู่ประชาชนและนำประชาชนมาพบกับบริการของรัฐ ดังนั้นในบทบาทนี้นักพัฒนาของกองทัพจะต้องนำวิชาการต่าง ๆ เข้าไปเพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่เป้าหมายและในขณะเดียวกันก็ต้องนำประชาชนในพื้นที่เข้ามาสู่เจ้าหน้าที่วิชาการเพื่อที่จะได้รับความรู้ในสิ่งที่ชาวบ้านต้องการนี่คือหน้าที่ในการเชื่อมโยง

1.2 บทบาทในการประสานงาน คือ การกำหนดบทบาทของนักพัฒนาของกองทัพในการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางฝ่ายวิชาการเพื่อให้ทราบถึงแนวทางของงานที่จะนำไปปรับปรุงในพื้นที่และร่วมวางแผนงานร่วมกับนักวิชาการต่าง ๆ เพื่อเป็นการประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่วิชาการทั้งมวลกับงานพัฒนาซึ่งถือได้ว่าเป็นบทบาทตัวเชื่อมโยงกับเจ้าหน้าที่

1.3 บทบาทในการติดตามงาน เป็นบทบาทที่นักพัฒนาของกองทัพจะต้องทำหน้าที่ติดตามโครงการต่าง ๆ ที่ได้รับเริ่มทำขึ้นร่วมกับประชาชนในพื้นที่เพื่อจะได้ทราบปัญหาข้อขัดข้องที่เป็นอยู่เพื่อที่จะได้หาแนวทางในการแก้ไขให้โครงการลุล่วงได้ต่อไป

2. เป็นตัวร่วมปฏิบัติการ (Catalyst) บทบาทของการร่วมปฏิบัติงานนั้น นักพัฒนาของกองทัพจำเป็นต้องเป็นผู้คิดผู้วางแผนการทำงานร่วมกับชาวบ้าน ดังนั้นในการจะทำหน้าที่นี้เราพอที่จะแยกบทบาทหรือหน้าที่ย่อยได้ 3 ประเภท คือ

2.1 บทบาทผู้วางแผนงาน เป็นบทบาทที่นักพัฒนาของกองทัพจะต้องลงไปร่วมวางแผนกับประชาชนในพื้นที่ก่อนที่นักพัฒนาของกองทัพจะเริ่มวางแผนจำเป็นอย่างที่จะต้องสำรวจข้อมูลแล้วนำเอาข้อมูลนั้น ๆ มาวิเคราะห์แล้วจึงจะวางแผนซึ่งควรจะมีการประชุมปรึกษาหารือกับผู้นำชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ ก่อน

2.2 บทบาทในการจัดตั้งกลุ่ม (Organizer) การที่นักพัฒนาของกองทัพจะเข้าไปปฏิบัติงานร่วมกับประชาชนแต่ละคนหรือแต่ละครอบครัวนั้นทำได้ยาก ดังนั้นนักพัฒนาของกองทัพต้องเป็น

Organizer คือการจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ขึ้นในพื้นที่ เช่น กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่มอาสาสมัครพิทักษ์ป่า ฯลฯ เพื่อให้กลุ่มเหล่านั้นเข้ามาดำเนินการแก้ไขปัญหาในสิ่งที่เขาต้องการ

2.3 บทบาทเป็นผู้ร่วมปฏิบัติการ เป็นบทบาทที่นักพัฒนาของกองทัพอากาศจะต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในเชิงวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินการตามโครงการเป็นไปได้อย่างเหมาะสม โดยที่นักพัฒนาของกองทัพอากาศจะต้องให้คำแนะนำช่วยเหลือหรือหากเกินขีดความสามารถก็จะต้องประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนได้อย่างถูกต้องต่อไป

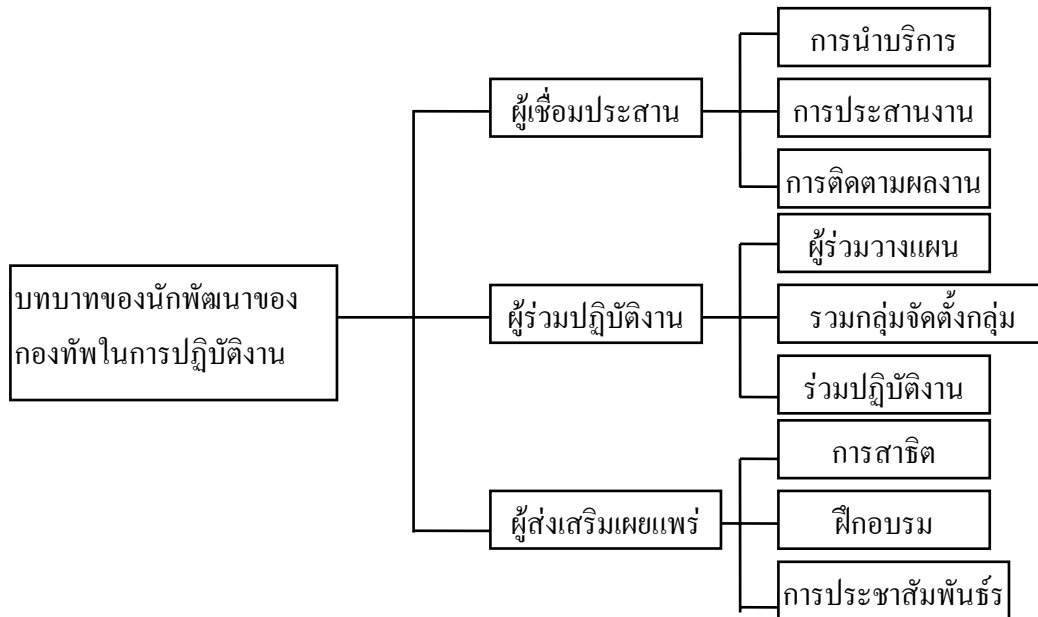
3. บทบาทเป็นผู้ส่งเสริม (Extension Worker) ในบทบาทนี้จะมีการปฏิบัติคล้าย ๆ กับพนักงานส่งเสริม เรามีคำว่าพนักงานส่งเสริมการเกษตร พนักงานส่งเสริมอนามัย ส่วนนักพัฒนาก็เป็นพนักงานส่งเสริมงานพัฒนาชุมชน (Extension Community Development Worker) เพราะฉะนั้น การเป็นพนักงานส่งเสริมนี้มีบทบาทย่อย ๆ อยู่ 3 ประการคือ

3.1 บทบาทในการฝึกอบรม ในบทบาทนี้จะเป็นบทบาทที่นักพัฒนาของกองทัพอากาศจะเป็นตัวเชื่อมประสานให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะในการประกอบอาชีพต่าง ๆ โดยอาศัยจากแหล่งข้อมูลวิชาการต่าง ๆ ในพื้นที่และการฝึกอบรมไม่จำเป็นต้องเป็นโครงการใหญ่โต ทำวันเดียวก็ได้ สามวันก็ได้ ห้าวันก็ได้ สุดแต่แต่ความจำเป็นที่เกิดขึ้น

3.2 บทบาทในการสาธิต (Demonstration) เป็นบทบาทที่มีความสำคัญอย่างยิ่งก่อนที่นักพัฒนาของกองทัพอากาศจะส่งเสริมในเรื่องการพัฒนาใด ๆ ก็ตามจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการสาธิตให้ดูก่อน เช่นจะส่งเสริมในการปลูกพืชแบบผสมผสานหรือแนวคิดทฤษฎีใหม่ กองทัพควรจักให้มีการสาธิตให้เป็นตัวอย่างแก่ประชาชนในพื้นที่ก่อน การสาธิตไม่จำเป็นต้องทำเป็นแบบแผนเสมอไป อาจจัดให้มีการสาธิตเป็นการไม่เน้นทางการก็ได้ เช่น การจัดงานวันเกษตร งานวันส่งเสริมฝีมือแรงงาน เป็นต้น

3.3 บทบาทในการประชาสัมพันธ์ (Public Relation) เป็นบทบาทที่นักพัฒนาของกองทัพอากาศจะต้องทำการประชาสัมพันธ์การทำงานของตนให้บุคคลและกลุ่มบุคคลได้ทราบว่า ขณะนี้ได้ดำเนินการอะไร ทำที่ไหน อย่างไร เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของบุคคลและกลุ่มคนให้เข้าร่วมมือให้ในที่สุด เท่ากับว่าเป็นการประชาสัมพันธ์งานพัฒนาของกองทัพอากาศไปในตัว นอกจากนั้นยังเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกองทัพกับประชาชนในพื้นที่อีกด้วย

บทบาทของการพัฒนาของกองทัพ

เมื่อกล่าวถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของนักพัฒนาของกองทัพแล้วควรจะมีบทบาทอย่างไรบ้าง จึงจะเหมาะสม ซึ่งก็กำหนดเป็นบทบาทหลัก ๆ ได้ 3 ประการ คือ บทบาทเป็นผู้เชื่อมประสาน บทบาทผู้ร่วมปฏิบัติงาน และบทบาทเป็นผู้ส่งเสริมเผยแพร่ ซึ่งบทบาททั้ง 3 นี้จะดำเนินการไปได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จำเป็นต้องยึดหลักการในการปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานของการพัฒนาดำเนินไปตามจุดมุ่งหมายวิธีการพัฒนาซึ่งหลักการในการปฏิบัติได้ยึดหลัก 4 ประการ

หลักการปฏิบัติงานพัฒนา 4 ประการ คือ

1. ประชาชน การทำงานจะต้องยึดประชาชนเป็นหลักโดยเฉพาะนักพัฒนาของกองทัพจะต้องทำงานใกล้ชิดกับประชาชนและเพื่อการพัฒนาคนมิใช่การพัฒนาทางด้านวัตถุจะต้องเข้าถึงประชาชน ศึกษาให้เข้าใจว่าเขามีปัญหาอะไรมีความต้องการอะไร จะต้องคอยสอดส่องแก้ไขความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของประชาชนแก้ความเดือดร้อนดังกล่าว จะต้องใช้ความช่วยเหลือจากภายนอกคือหน่วยราชการ หรือองค์กรเอกชนอื่น ๆ เข้าช่วยเหลือตามความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักพัฒนาของกองทัพ จะต้องเป็นผู้ประสานงานกับหน่วยราชการและองค์กรต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้หมดไปเท่าที่จะทำได้

2. ประชาธิปไตย งานการพัฒนาเป็นการสร้างพื้นฐานของระบอบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในหมู่ประชาชน ฉะนั้น ในการทำงานจึงยึดหลักการจัดตั้งกลุ่ม เพื่อสอนให้ประชาชนได้มีความรู้เรื่อง

ประชาธิปไตยโดยวิธีการให้รู้จักคิดริเริ่ม คิดแก้ไขปัญหา ปรึกษาหารือกัน ในสมาชิกกลุ่มในการทำงาน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ เท่ากับเป็นการสอนประชาชนให้เรียนรู้ และฝึกคิดวิธีการตามแบบประชาธิปไตยไปในตัวด้วย

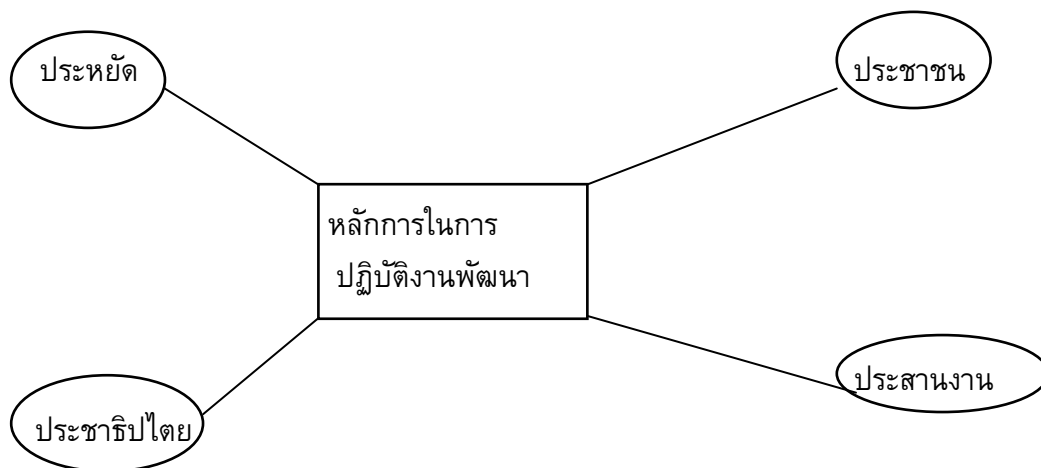
3. ประสานงาน เนื่องจากงานพัฒนาเป็นงานที่ครอบคลุมความต้องการหลาย ๆ ด้านของประชาชนและเกี่ยวกับหน่วยราชการต่าง ๆ ดังนั้นในการปฏิบัติงานของนักพัฒนาของกองทัพจึงต้องยึดหลักการประสานงานเพื่อดึงเอาบริการของรัฐที่มีอยู่ลงไปถึงมือประชาชนขณะเดียวกันก็เป็นผู้นำเอาความต้องการและความเดือดร้อนของประชาชนมาเสนอหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง นอกจากจะประสานกับหน่วยราชการดังนั้นแล้วยังต้องประสานกับองค์กรเอกชน มูลนิธิสมาคมต่าง ๆ เพื่อให้เข้าไปมีบทบาทในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาของประชาชนในพื้นที่พัฒนานั้น ๆ ด้วย

4. ประหยัด หน่วยงานพัฒนาของกองทัพต้องเน้นให้นักพัฒนาของกองทัพทุกคนเข้าทำงานด้วยความประหยัด โดยการดำเนินงานทุกชนิดจะต้องได้รับการพัฒนากำหนดขั้นตอนการดำเนินงานด้วยความประหยัด คือ

4.1 ประหยัดเงิน หมายถึง งบประมาณหรือบตที่ใช้ในการดำเนินงาน

4.2 ประหยัด หมายถึง การใช้หน่วยต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

4.3 ประหยัดกำลังคน เลือกเวลาจากการประกอบอาชีพของประชาชนให้เหมาะสมใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ที่สุด

จากหลักการในการทำงานพัฒนาและบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของกองทัพพอที่จะสรุปเป็นบทบาทหลักเกี่ยวกับการใช้กองทัพร่วมพัฒนาประเทศโดยที่ พล.ต. จารุภักดิ์ เรืองสุวรรณ ได้กล่าวไว้ดังนี้ "การใช้กองทัพร่วมพัฒนาประเทศ หมายถึง การใช้กำลังคน องค์กร เครื่องมือ เครื่องใช้ ความรู้ เทคโนโลยี ความชำนาญงานในทางทหาร เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและนโยบายของรัฐบาลปัจจุบันโดยไม่ก่อให้เกิดผลเสียต่อภารกิจหลักของทหาร"

บทที่ 5

ปัญหาและอุปสรรคการใช้กองทัพในการร่วมพัฒนาประเทศ

ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศของกองทัพนั้นค่อนข้างที่จะมีข้อจำกัดในหลาย ๆ ด้านส่งผลทำให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเป็นไปได้ไม่ราบรื่นจนส่งผลทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานพัฒนาตามแผนงานไม่สามารถที่จะกระทำได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ซึ่งปัญหาอุปสรรคที่กล่าวมานี้ พล.ต. จารุภัทร เรืองสุวรรณ ได้สรุปไว้เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ทหารที่เข้าไปร่วมงานพัฒนานานเกินไปโดยไม่ได้หมุนเวียนเข้าปฏิบัติหน้าที่ทางทหารจะทำให้เกิดปัญหาขาดคุณลักษณะทางทหาร ไม่มีจิตใจรุกรบซึ่งระเบียบและวินัยทหารหย่อนยานลง
2. มีทหารบางกลุ่มไม่เห็นด้วยวิจารณ์ว่าเป็นการจับปลาสองมือ ทำให้ด้อยประสิทธิภาพทั้งภารกิจหลักคือการรบและภารกิจรองคือการพัฒนา
3. พลเรือนบางกลุ่มวิจารณ์เป็นการปฏิบัติงานซ้ำซ้อน แยกงานพลเรือน เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว ควรยึดหลักการเสริมการพัฒนาและการอุดหนุนของการพัฒนาของฝ่ายพลเรือน
4. หน่วยทหารบางหน่วย การจัดหน่วย เครื่องมือ เครื่องใช้ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาที่มีอยู่ไม่เพียงพอ
5. งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ
6. งานพัฒนาอาชีพบางส่วนที่ไม่เกี่ยวกับความรู้ทางทหารโดยตรง เช่น การเกษตรนั้นยังขาดแคลนเจ้าหน้าที่เทคนิคเฉพาะอย่าง
7. หลักสูตรฝึกอบรมทหารกองประจำการและทหารกองหนุนยังไม่ได้รับการพัฒนาปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในและนอกประเทศที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างรวดเร็ว จึงทำให้ไม่เป็นที่ต้องการของนายจ้างและทำให้เกิดการว่างงาน
8. แผนการฝึกอบรมทหารกองประจำการเกี่ยวกับวิชาชีพไม่ได้นำมาปฏิบัติอย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เพราะการมีภารกิจ เวรยามและออกฝึกตามวงรอบบางหน่วยไม่ได้ให้ความสำคัญเท่าที่ควร
9. หลักสูตรการฝึกอบรมไม่ได้ส่งผลให้เกิดการพึ่งตนเอง ไม่สามารถเป็นผู้ประกอบการรายย่อยในหมู่บ้านได้
10. แผนและโครงการพัฒนาจากบนสู่ล่าง ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาความต้องการ กิจกรรม และแผนงานร่วมพัฒนากับฝ่ายวางแผน
11. ขาดการติดตามประเมินผลโครงการ

12. นักพัฒนาฝ่ายทหารบางท่านมีความเข้าใจว่าผลสำเร็จของการพัฒนาอยู่ที่ข้าราชการ แต่แท้จริงแล้วอยู่ที่ประชาชน ประชาชนเป็นผู้ปฏิบัติจึงทำให้บรรลุเป้าหมายที่แท้จริง

จากปัญหาและอุปสรรคที่กล่าวมาแล้ว กองทัพก็มีข้อได้เปรียบหลายประการดังต่อไปนี้

1. การมีขีดความสามารถที่จะเข้าไปช่วยพัฒนาในพื้นที่ห่างไกล และบริเวณชายแดน ทำให้ชาวบ้านมีความมั่นใจในความปลอดภัยและรู้สึกเป็นมิตร
2. ทหารได้คุ้นเคยกับภูมิประเทศ และเป็นการฝึกชาวบ้านให้สามารถปฏิบัติร่วมกับทหารในเวลาไม่สงบได้
3. ทหารได้ฝึกใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทางทหารในเวลาปกติให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาประเทศ (ทหารช่าง)
4. สามารถได้รับข้อมูลเพื่อทำประมาณการได้อย่างต่อเนื่อง
5. เสริมกำลังป้องกันประเทศในเขตทหารรับผิดชอบ และทดแทนกำลังทหารประจำการที่จะลดลงตามนโยบาย

บทสรุป

งานการพัฒนาประเทศของกองทัพนั้นนับว่าเป็นงานหนึ่งที่สำคัญไม่แพ้งานป้องกันประเทศ โดยการใช้กำลังทหารแต่ประการใด ซึ่งถ้าหากจะพิจารณาให้ดีแล้วจะเห็นว่าในยุทธศาสตร์ของการป้องกันประเทศไทยนั้นเราใช้ยุทธศาสตร์ป้องกันเขตหน้า ซึ่งต้องอาศัยกำลังทุกประเภทเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันประเทศโดยเฉพาะพื้นที่ตามแนวชายแดน การที่จะใช้กำลังหลักหรือกำลังประจำถิ่นมาวางกำลังป้องกันประเทศคงเป็นไปได้ ดังนั้นกำลังประชาชนก็นับได้ว่ามีความสำคัญไม่แพ้กำลังประเภทอื่น ๆ แต่การที่จะใช้กำลังประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นต้องอาศัยระบบการต่อสู้เบ็ดเสร็จเข้ามาดำเนินการและองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือ ยุทธศาสตร์พัฒนาซึ่งเป็นการพัฒนาคนและพื้นที่ในพื้นที่ยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ซึ่งถือได้ว่ากองทัพจะต้องเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และการพัฒนานี้เป็นการพัฒนาเพื่อการป้องกันประเทศ นอกจากนั้นแล้วเมื่อประชาชนได้รับความเดือดร้อนกองทัพต้องเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือด้วย

ในการพัฒนาของกองทัพนั้นสามารถกระทำได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งทางตรงนั้นอาจจะ เป็นแผนงานหรือโครงการที่บรรจุไว้ในแผนงานของรัฐบาลหรือการปฏิบัติโดยอ้อมอาจเป็นการให้ การศึกษาแก่ทหารและประชาชนในพื้นที่ที่หน่วยทหารตั้งอยู่ ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม นักพัฒนาของกองทัพต้องคำนึงถึงบทบาทและหลักการรวมทั้งแนวทางต่าง ๆ อย่างถูกต้องและเหมาะสมเพื่อเป็น

การลดปัญหาข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือการพัฒนาของกองทัพจะเกิดประโยชน์ สูงสุดเพื่อที่จะได้ผนึกกำลังทั้งมวลใช้ในการป้องกันประเทศได้อย่างแท้จริง
